КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ, КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
«____» _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ: УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

для студентів

спеціальності: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

освітньої програми: 1.С1.01.01 Економіка міста. Урбаністика

рівня вищої освіти : перший (бакалаврський)

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307906
Програма № 0244/26
Начальник відділу моніторингу якості освіти
(підпис) (прізвище, ініціали)
«__» _____ 20 26 р.

Київ – 2026

Розробник:
Горохова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри української мови Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Викладачі:
Горохова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри української мови Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол 14 від 24.08.2026 р.
Завідувач кафедри української мови _____ (Людмила ОВСІЄНКО)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми *(керівником проєктної групи)* 1.С1.01.01 Економіка міста. Урбаністика

«____»____ 20____р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проєктної групи) _____ (Юлія ЖУКОВА)

Робочу програму перевірено
«____»____ 20____р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

_____ (Володимир ШКАВРО)

Пролонговано:
на 20___/20___н.р. _____ (_____). «___»___20__р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)
на 20___/20___н.р. _____ (_____). «___»___20__р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)
на 20___/20___н.р. _____ (_____). «___»___20__р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20___/20___н.р. _____ (_____). «___»___20__р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ	
Вид дисципліни	*обов'язкова*
Мова викладання, навчання та оцінювання	*українська*
Загальний обсяг кредитів / годин	*7 / 210*
Курс	*1*
Семестр	*1*
Кількість змістових модулів з розподілом	*3*
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ	
Курс	*1*
Семестр	*1*
Кількість кредитів	*3*
Кількість модулів	*3*
Обсяг годин, зокрема:	*90*
Аудиторні	*42*
Лекції	*8*
Практичні заняття	*34*
Модульний контроль	*6*
Семестровий контроль	*10*
Самостійна робота	*32*
Форма семестрового контролю	*Іспит*

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування української громадянської ідентичності шляхом підвищення ролі української мови як національної цінності, подолання мовно-культурної меншовартості українців; поглиблення системного уявлення студентів про усне й писемне мовлення українців; формування українськомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни:

• виховання в здобувачів вищої освіти почуття національної свідомості та історичної мовно-культурної пам'яті, що сприятиме підвищенню мотивації вивчення культури усного та писемного мовлення, історії української культури та права людини, громадянина України;

• формування українськомовного іміджу, загальних і фахових компетентностей, зокрема комунікативної, мовленнєвої, прагматичної, соціокультурної, у процесі усвідомленого опанування мовної, мовленнєвої, комунікативної теорій;

• формування української громадянської ідентичності; популяризації та збереження культурної спадщини й культурних цінностей України;
• здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання.

Під час практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні бакалаври з економіки ***набувають таких програмних компетентностей***:

● **ЗК 1:** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

● **ЗК 2:** Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

● **ЗК 5:** Здатність спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово.

Організація навчальної діяльності в центрі культури української мови

Реформування системи вищої освіти на сучасному етапі зумовлює концептуальні зміни в напрямах, цілях, завданнях, змісті освіти, філологічної зокрема, які зорієнтовують передовсім на розвиток особистості, формування творчої ініціативи, мобільності, підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця.

Задля ефективної реалізації концепції нової освітньої стратегії університету програмою передбачено застосування можливостей Центру культури української мови.

Для цього впроваджено систематичне застосування орфоепічних тренінгів, риторичних розминок, дослідницьких завдань, що передбачають карткування мовного матеріалу, укладання мультимедійних словників, опрацювання спеціальної літератури тощо; творчих завдань «Мовне обличчя міста», «Мовна особистість фахівця», «Мовний портрет однокурсника», «Стань співавтором тексту» тощо.

Крім того, студентів залучено до роботи в проблемних групах, до участі в наукових конференціях; мовних конкурсах тощо.

У Центрі заплановано презентації наукових видань з проблем культури української мови, зустрічі з науковцями.

3. Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Українські студії: Українська мова в сучасному комунікативному просторі», студенти повинні мати такі ***програмні результати навчання:***

- **РН 1:** Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших громадян, зокрема, членів колективу.
- **РН 2:** Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері, пропагувати ведення здорового способу життя.
- **РН 20:** Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземними мовами.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль 1. ДИНАМІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ							
Тема 1. *Мова і мовлення. Динаміка національної мови і форм її вияву.*	2			2			
Тема 2. *Генеологія української мови*	5			2			3
Тема 3. *Мовне законодавство та проблеми мовної політики в Україні*	2	2					
Тема 4. *Стилістична диференціація української мови.*	5			2			3
Тема 5. *Мова і культура. Мовний етикет українців*	6			2			4
Модульний контроль 1	2	2					
Разом	22	2		8			10
Модуль 2. *КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ*							
Тема 6. *Культура усного фахового спілкування*	2			2			
Тема 7. *Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації.*	8	2		2			4
Тема 8. *Технології комунікативного впливу. Полемічна майстерність і цифрова риторика.*	6			2			4
Тема 9. Гендерні та вікові особливості спілкування	4			2			2
Тема 10. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник	2			2			

мовленнєвої культури фахівця							
Модульний контроль 2	2	2					
Разом	24	2		10			10
Модуль 3. ***КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ.***							
Тема 11. *Мовна норма: динаміка і проблеми кодифікації.*	2			2			
Тема 12. *Український правопис у контексті мовних інновацій.*	8	2		2			4
Тема 13. *Лексична та фразеологічна правильність мовлення.*	6			2			4
Тема 14. *Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.*	2			2			
Тема 15. *Синтаксичні аспекти культури мовлення. Пунктуаційна норма.*	6			2			4
Тема 16. *Культура письмового ділового спілкування. Типи документів, мовні особливості оформлення документів.*	4	2		2			
Тема 17. *Культура усного і письмового спілкування в освітньому середовищі. Особливості оформлення текстів науково-навчальних жанрів.*	2			2			
Тема 18. *Особливості інтернет-комунікації. Мова інтернету.*	2			2			
Модульний контроль 3	2	2					
Разом	34	4	-	16	-	-	12
Підготовка до проходження контрольних заходів	10	*(семестровий контроль)*					
Усього	90	8	-	34	-	-	32

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.
ДИНАМІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ

Тема 1. Мова і мовлення. Динаміка національної мови і форм її вияву.
Основні питання теми:

1. Вступ до вивчення дисципліни.
2. Поняття «мова» і «мовлення».
3. Українська мова як єдина національна мова українського народу і форма його національної культури. Літературна мова, її найістотніші ознаки.
4. Динаміка національної мови і форм її вияву. Вплив глобалізаційних процесів на збереження та розвиток національної мови.

Ключові слова: *мова, мовлення, комунікація, ідентифікація, функція, гносеологія, експресивність, національна, літературна, усна, писемна, уснорозмовна, екстралінгвальна, інтралінгвальна, вокабуляр, соціолінгвальний, державна мова, компетентність, компетенція, комунікативна особистість, професійна (фахова) мова, професіоналізм, термін, фахова мова та ін.*

Рекомендована література:
Основна: 1−5.
Додаткова: 1, 2, 4,5,6,9,10,12

Тема 2. Генеологія української мови.
Основні питання теми:

1. Генеалогія української мови та чинники ідентичності українців, українства.
2. Маркери генеалогії української мови.
3. Генеалогічна парадигма в художньому та публіцистичному стилях.
4. Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Ключові слова: *генеалогія, етнополітична концепція, походження, праслов`янська, фонетичний, морфологічний, синтаксичний, рівні, типологія, староукраїнська, двомовність, група, сім'я, та ін.;*

Рекомендована література:
Основна: 1−5.
Додаткова: 2, 5, 6, 7, 8, 9,13

Тема 3. Мовне законодавство та проблеми мовної політики в Україні.

1. Законодавче забезпечення функціонування української мови в Україні. Поняття мови в Конституції України.
2. Мовна політика. Лінгвоцид української мови. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій.

3. Поняття мовна ситуація. Мовні права і мовна свідомість. Параметри двомовної комунікації. Проблеми та критерії визначення рідної мови у двомовній ситуації.
4. Проблема нормативності мовлення в ситуації масового білінгвізму.

Ключові слова: *державна мова, інтерпрофесійна комунікація, інтрапрофесійна комунікація, компетентність, компетенція, комунікативна особистість, концепція державної мовної політики, літературна мова, мова професійного спілкування, мовна норма, мовна особистість, мовна політика, мовна ситуація, національна мова, офіційна мова, професійна (фахова) мова, професіоналізм, термін, фахова мова* та ін.

Рекомендована література:
Основна: *1−5.*
Додаткова: *2, 4,5,6,9,10,12,13*

Тема 4. Стилістична диференціація української мови.
Основні питання теми:

1. Значення функційних стилів у фаховій діяльності.
2. Функційні стилі та їх підстилі.
3. Особливості використання у фаховій діяльності поєднання основних функційних стилів (офіційно-діловий, науковий, розмовний (усна та писемна форми)).
4. Форми реалізації функційних стилів у практиці ділового спілкування.
5. Засоби творення стильової доречності. Різновиди стилістично виправданого слововживання: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна.

Ключові слова: *стиль мовлення, епістолярний стиль, жанр, конфесійний стиль, літературне (офіційне) мовлення, літературний жанр, мовний жанр, мовний стиль, надфразна єдність, науковий стиль, науково-навчальний підстиль наукового стилю, науково-популярний підстиль наукового стилю, неформальне спілкування, офіційно-діловий стиль, побутове мовлення, професійна мова, публіцистичний стиль, розмовний стиль, стилістика, стилістика мови, стилістика мовлення, стилістична система мови, стиль, стиль мовлення, текст, формальне спілкування, функційний стиль, художній стиль* та ін.

Рекомендована література:
Основна: *1−5.*
Додаткова: *1, 2, 4, 5, 6, 7, 8,9, 10, 15*

Тема 5. Мова і культура. Мовний етикет українців.

1. Мова і культура мовлення в житті професійного комуніканта.
2. Комунікативні ознаки культури мовлення.
3. Комунікативна професіограма фахівця.

4. Словники у професійному мовленні, їх роль у підвищенні мовленнєвої культури особистості.

5. Мовний етикет та етикетні ситуації.

6. Особливості українського мовленнєвого етикету.

7. Мовний етикет у професійному спілкуванні. Правила. Вимоги.

Ключові слова: *адекватність мовлення, акцентологічний словник, багатство мовлення, вибачення, виразність мовлення, вітання, діалектний словник, доречність мовлення, енциклопедичний словник, енциклопедія, естетичність мовлення, етикет, етимологічний словник, звертання, змістовність мовлення, інверсійний словник, історичний словник, комплімент, культура мови, культура мовлення, лексикографія, лінгвістичний словник, логіка, логічність мовлення, мовленнєвий етикет, мовний етикет.*

Рекомендована література:
Основна: 1-5.
Додаткова: 5; 16; 21; 22; 26; 29; 32; 34.

Модуль 2.
КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Тема 6. Культура усного фахового спілкування.

1. Особливості усного спілкування у фаховій діяльності. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.
2. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування: за способом взаємодії між комунікантами, за кількістю учасників, з урахуванням каналів комунікації, залежно від змісту повідомлення.
3. Жанри усного мовлення (співбесіда, розмова телефоном, доповідь, репортаж, захист наукового проєкту). Дискусійний діалог, репліки, суперечка/конфлікт, аргументація мовлення оратора. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем.
4. Етикет телефонної розмови.

Ключові слова: *комунікація, бесіда, вербальні засоби, спілкування, гучність мовлення, дискусія, ділова бесіда, невербальні та вербальні засоби комунікації, перемовини, погляд, полеміка, правила спілкування, телефонна розмова, етикет, мовний етикет, етикет ділової доповіді, етикет наукової доповіді.*

Рекомендована література:
Основна: *1-5.*
Додаткова: *5; 16; 21; 22; 26; 29; 32; 34.*

Тема 7. Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації.

Основні питання теми:

1. Риторика та основні її закони.
2. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання.
3. Мистецтво аргументації та його особливості.
4. Презентація як різновид публічного мовлення.
5. Культура сприймання публічного виступу.
6. Види запитань та культура їх формулювання.
7. Вербальні й невербальні засоби впливу на якість спілкування.

Ключові слова: *«агресивне» слухання, «вибіркове» слухання, автоматична презентація, агітаційна промова, альтернативне запитання, аргумент, аргументація, аудиторія, виступ, відкрите запитання, вітальна промова, демонстрація, дискусія, ділова доповідь, доведення, доповідь, закрите запитання, запитання-кристалізатор, звітна доповідь, інтерактивна презентація, інформаційна промова, інформаційне запитання, мовленнєва стратегія, мовленнєва тактика, навідне запитання, навчальна презентація, наукова доповідь, однополюсне запитання, опонент, парадокс, паралогізм, перефразування, підтверджувальне запитання, повідомлення, політична доповідь, презентація, презентація за сценарієм, прикінцеве запитання, проблемне запитання, провокаційне запитання, промова, пропонент, публічний виступ, резюмування, риторика, риторичне запитання, розважальна промова, слухання, софізм, спростування, спрямовувальне запитання, теза* та ін.;

Рекомендована література:

Основна: *1–5.*
Додаткова: *5, 7, 13, 14, 18, 24, 29, 36*

Тема 8. Технології комунікативного впливу.

Основні питання теми:

1. Шляхи комунікативного впливу у професійному спілкуванні.
2. Дотримання граматичних норм під час комунікації.
3. Приклади порушення мови емоційно у процесі комунікативного впливу.
4. Етика комунікативного впливу у професійному середовищі.

Ключові слова: *комунікація, комунікативний вплив, доречне мовлення, достатність, етика спілкування, жаргонна лексика, засмічення мови, канцеляризми, контекстуальна доречність, тавтологія, чистота мовлення.*

Рекомендована література:

Основна: *3; 5*

Додаткова: *1; 18; 29.*

Тема 9. Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Основні питання теми:

1. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.
2. Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації.
3. Реалізація стратегії фемінізації в українській мові.
4. Фемінітиви в українській мові XXI ст. Відображення фемінізації в офіційно-діловій сфері.
5. Лінгвокультурологічна оцінка найменувань жінок.
6. Вікові особливості комунікативних властивостей особистості (у різні періоди розвитку). Молодіжний сленг. Студентський жаргон.

Ключові слова: *аспект, аргумент, гендер, жаргон, комунікація, сленг, стереотипи, суфікси, лінгвокультурологія, фемінітиви, фемінізація.*

Рекомендована література:

Основна: *3; 5.*
Додаткова: *18; 29.*

Тема 10. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця.

Основні питання теми:

1. Орфоепічні норми в професійному мовленні. Особливості вимови голосних і приголосних звуків в українській мові.
2. Явище асиміляції фонем.
3. Складні випадки наголошування слів.
4. Порушення орфоепічних, акцентуаційних норм. Шляхи усунення анормативності.

Ключові слова: *акцент, акцентуаційні норми, голосний звук, приголосний звук, словесний наголос, фонема, фразовий наголос.*

Рекомендована література:

Основна: *3; 4; 7.*
Додаткова: *1; 18; 29; 30.*

Модуль 3.

КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ТВОРЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОГО (ФАХОВОГО) СЕРЕДОВИЩА. НОВА СФЕРА КОМУНІКАЦІЇ

Тема 11. Мовна норма: динаміка і проблеми кодифікації.

Основні питання теми:

1. Поняття мовної норми та анормативність у фаховій комунікації.
2. Взаємодія прескриптивної й дескрептивної мовної норми та її вплив на культуру лінгвального простору сучасного фахівця.
3. Словники, довідникова література філософської галузі.
4. Проблема кодифікації лексичних одиниць.

Ключові слова: *норма, мовна норма, анормативність, кодифікація, прескриптивна мовна норма, дескриптивна мовна норма, лексична одиниця.*

Рекомендована література:

Основна: *1; 3; 5; 8; 9.*
Додаткова: *16; 18; 23; 30; 57; 58; 61; 63.*

Тема 12. Український правопис у контексті мовних інновацій.

Основні питання теми:

1. Український правопис та нові вимоги до писемного мовлення.
2. Графічна норма та причини анормативності.
3. Кодифікація мовних інновацій.
4. Шляхи запобігання порушень графічної, орфографічної норми в офіційно-діловому стилі.

Ключові слова: *український правопис, писемне мовлення, графічна норма, графічна анормативність.*

Рекомендована література:

Основна: *2; 3; 10.*
Додаткова: *6; 10; 15; 25*

Тема 13. Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Основні питання теми:

1. Лексикологія і лексикографія сучасної української літературної мови.
2. Професійна лексика, термінологійна лексика.
3. Нормативне використання багатозначних слів та омонімів у професійному мовленні.
4. Особливості використання паронімів, синонімів, пуризмів.
5. Джерела фразеологізмів. Фразеологічні словники.

6. Фразеологізми в діловому мовленні сучасного фахівця.
7. Стильові засоби лексикології та фразеології.
8. Значення фразеологізмів для підвищення культури фахової мови.

Ключові слова: *лексика, лексикографія, лексикологія, омоніми, пуризми, синоніми, термінологійна лексика, фразеологізм, фразеологічний словник, професійне мовлення, стильові засоби фразеології.*

Рекомендована література:

Основна: *1; 2; 3*
Додаткова: *1; 7; 21; 29*

Тема 14. Граматична парадигма в лінгвальній культурі фахівця.

Основні питання теми:

1. Морфологічні норми української мови, їх реалізація у професійному мовленні.
2. Граматичні парадигми вживання іменникових форм у фахових текстах.
3. Граматичні парадигми вживання прикметників у професійному спілкуванні.
4. Граматичні парадигми вживання числівників в офіційно-діловому стилі та усному мовленні фахового спілкування.
5. Граматичні парадигми дієслів та дієслівних форм у функційних стилях фахової діяльності.
6. Прийменники в діловому мовленні. Особливості перекладу прийменників.

Ключові слова: *професійне мовлення, стильові засоби фразеології.*
Рекомендована література:

Основна: *1-5*
Додаткова: *15; 30; 31; 38*

Тема 15. Синтаксичні аспекти культури мовлення. Пунктуаційна норма.

Основні питання теми:

1. Синтаксичні норми професійного спілкування.
2. Причини виникнення порушення синтаксичних норм.
3. Шляхи усунення синтаксичної анормативності у фаховій діяльності.

Ключові слова: *синтаксична норма, синтаксична анормативність*.

Рекомендована література:

Основна: *1; 3; 6; 7; 9.*
Додаткова: *18, 20, 24.*

Тема 16. Культура усного і письмового ділового спілкування. Типи документів, мовні особливості оформлення документів.

Основні питання теми:

1. Документ як носій інформації.
2. Типи документів. Класифікаційні особливості документів.
3. Особливості укладання особових документів.
4. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до тексту документа.

Ключові слова: *безстроковий документ, бланк документа, витяг, вихідний документ, вихідні дані, внутрішній документ, вхідний документ, діловодство, документ, дискурс, політичний дискурс, документознавство, дублікат, дуже терміновий документ, зовнішній документ, індивідуальний документ, копія, обсяг документообігу, оригінал, особистий документ, бесіда, діалог, ділова бесіда, індивідуальна бесіда, індивідуальні форми фахового спілкування, колективні форми фахового спілкування, інтонація, мобільний телефон, монолог, полілог, репліка, співбесіда, співбесіда з роботодавцем, телефон, телефонна розмова, усне літературне професійне мовлення, усне спілкування* та ін.;

Рекомендована література:
Основна: 1; 2; 3;5
Додаткова: 1; 5;6;7;9,15.

Тема 17. Культура усного і письмового спілкування в освітньому середовищі. Особливості оформлення текстів науково-навчальних жанрів.

Основні питання теми:

1. Науковий стиль і його засоби.
2. Термін та його ознаки. Термінологія як система.
3. Загальногалузева, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія.
4. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання посилань.

Ключові слова: *вторинна номінація, вузькоспеціальний термін, електронний словник, енциклопедично-довідковий словник, загальнонауковий термін,*

запозичення, кодифікація термінів, міжгалузевий термін, наявність дефініції терміна, перекладний словник, прагнення до однозначності терміна, синтаксичний спосіб творення термінів, системність терміна, словотвірний спосіб творення термінів, стандартизація термінології, термін, термінознавство, термінологія, терміносистема, тлумачно-перекладний словник, точність терміна та ін.

Рекомендована література:

Основна: *1–5.*
Додаткова: *6, 12, 14, 24, 26*

Тема 18. Особливості інтернет-комунікації. Мова інтернету.

Основні питання теми:

1. Вплив на соціум (професійна комунікація, мова медіа та реклами)
2. Динаміка і статика в корпусі уснорозмовної лексики професійного спілкування.
3. Чинники екстралінгвальні та інтралінгвальні як фактори поповнення розмовного вокабуляра.
4. Мовна економія. Мовні смаки, їх вплив на сферу спілкування комунікантів. Неолексеми професійного мовлення. Причини входження неологізмів у професійне мовлення.
5. Оказіоналізми мови медіа та реклами.
6. Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти.

Ключові слова: мова, мовлення, комунікація, ідентифікація, функція, гносеологія, експресивність, національна, літературна, усна, писемна, уснорозмовна, екстралінгвальна, інтралінгвальна, вокабуляр, соціолінгвальний, державна мова, компетентність, компетенція, комунікативна особистість, медіапростір, оказіоналізми, професійна (фахова) мова, професіоналізм, термін, фахова мова та ін.

Рекомендована література:
Основна: *1–5.*
Додаткова: *1, 2, 4,5,6,9,10,12*

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	максимальна кількість балів	максимальна кількість балів	максимальна кількість балів	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	2	2
Відвідування семінарських занять							
Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5	8	8
Робота на семінарському занятті							
Робота на практичному занятті	10	4	40	5	50	8	80
Лабораторна робота (зокрема допуск, виконання, захист)							
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	85	-	96	-	130
Максимальна кількість балів:	311						
Розрахунок коефіцієнта:	311/60= 5,18						
Екзамен	40 балів						

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота 1.
Тема: Генеалогія української мови.

Завдання 1. Зробити тези до статті:

Півторак Г.П. Коли ж виникла українська мова? Історія української мови. Хрестоматія. Упоряд. С.Я.Єрмоленко, А.К.Мойсієнко. К.: Либідь, 1996. С.270

– 279.
https://chtyvo.org.ua/authors/Pivtorak_Hryhorii/Koly_zh_vynykla_ukrainska_mova7/

Завдання 2. Узяти участь в інтерактиві «Діалектні смаколики» Центру культури української мови
https://centrkum.blogspot.com/p/blog-page_12.html

Самостійна робота 2.

Тема: Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.

Завдання. Знайти у фаховій літературі будь-який текстовий фрагмент обсягом до 1000 друкованих знаків (без пробілів). Визначити письмово його стилетворчі ознаки, схарактеризувати мовностилістичні особливості (навести приклади з аналізованого уривка).

Самостійна робота 3.

Мова і культура. Мовний етикет українців

Завдання. Ознайомитися із публікацією та зробити короткий конспект.

Русаченко Н. П. До питання формування лінгвоетикету українців. *XXVIII Міжнародна науково-практична конференція «Science and practice, actual problems, innovations.* Мілан, 2022. С.210-215.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/42621/1/N_Rusachenko_Itali_2022_FUF.pdf

Змістовий модуль ІІ.
Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального простору

Самостійна робота 4.

Тема: Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації.

Завдання. Підготувати публічний виступ на 5-7 хвилин на одну із запропонованих викладачем тем із дотриманням усіх необхідних вимог.

Самостійна робота 5.

Тема: Технології комунікативного впливу.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням».

Самостійна робота 6.

Тема: Гендерні та вікові аспекти спілкування.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації».

Змістовий модуль ІІІ.
Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального простору

Самостійна робота 7.
Тема: Український правопис у контексті мовних інновацій.

Завдання. Опрацювати основні зміни, унесені до нового правопису 2019 року. Створити інфографіку.

Самостійна робота 8.
Тема: Лексична та фразеологічна правильність мовлення.

Завдання. Підготуйте реферат та презентацію на тему «Міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму».

Самостійна робота 9.
Тема: Синтаксичні аспекти культури мовлення.

Завдання 1. Підготуйте анотацію на художній твір.
Завдання 2. Підготуйте анонс на виставу.

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали (максимальна кількість)	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль 1. ***Динаміка національної мови***			
Тема 1. *Генеалогія української мови.*	конспект статті, участь в інтерактиві	**5**	I
Тема 2. *Функційно-стильова диференціація української мови як основа культури фахової мови.*	перевірка реферату і презентації	**5**	III
Тема 3. *Мова і культура. Мовний етикет українців*	перевірка реферату і презентації	**5**	IV
Разом за *Змістовий модуль 1:* 15 балів			
Змістовий модуль 2. *Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального простору*			
Тема 4. *Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації.*	промова	**5**	VII

Тема 5. Технології комунікативного впливу	перевірка реферату і презентації	**5**	VIII
Тема 6. Гендерні та вікові аспекти спілкування	перевірка реферату і презентації	**5**	IX
Разом за *Змістовий модуль 2:* 15 балів			
Змістовий модуль ІІІ. Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального простору			
Тема 7. *Український правопис у контексті мовних інновацій.*	письмове опитування	**5**	до 01.05.2024 р.
Тема 8. *Лексична та фразеологічна правильність мовлення.*	перевірка реферату і презентації	**5**	до 01.05.2024 р.
Тема 9. *Синтаксичні аспекти культури мовлення.*	письмове опитування	**5**	до 01.05.2024 р.
Разом за *Змістовий модуль 3:* 15 балів			
Разом за семестр: 65 балів			

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи необхідно виконати в повному обсязі й подати на перевірку викладачеві у зазначеному форматі.

Методичні вказівки до написання та оформлення рефератів

Рефератом з дисципліни «Українські студії: Культура усного і писемного мовлення (українська)» є самостійно підготовлена письмова робота, оформлена відповідно до вимог.

Він пишеться українською мовою обсягом 10–12 сторінок формату А-4 комп'ютерного набору, із яких вступ і висновки займають не більше 2 сторінок (1+1).

Текст слід друкувати з одного боку стандартного аркуша (береги: 3–2–2–1,5; міжрядковий інтервал – 1,5; кегль – 14; шрифт – Times New Roman; абзацний відступ – 1,25 см).

Покликання всередині тексту вказуються у дужках (Федоренко, 2019: 65); приклади та ілюстративний матеріал позначаються *курсивом*. У тексті реферату використовується така форма лапок та апострофа: «….», ’; розрізняються графічні знаки «дефіс» (-) і «тире» (–).

Реферат пишеться на основі огляду однієї або декількох наукових робіт, згідно із запропонованою для виконання темою. Метою його є теоретичне ознайомлення з обраною проблемою дослідження на основі літературних джерел.

Дослідницька робота такого типу може бути двох видів: інформативна і наукова.

Інформативний реферат є стислим письмовим викладом змісту певної наукової праці (монографії, книги, статті). Науковий реферат – це короткий виклад проблеми, зроблений на основі огляду, дослідження наукових або інших джерел.

Реферат варто писати відповідно до самостійно розробленого плану, що є логіко-змістовим розв'язанням проблемного питання. Він повинен містити вступ, основну частину, висновки та список використаної літератури. Основна частина має складатися з розділів і підрозділів, які розкривають теоретико-методологічне питання теми, аналіз досліджуваної проблеми або явища й обґрунтування висновків, висвітлюють системні напрацювання теорії і практики досліджуваного явища в певній послідовності.

Основними методами роботи над рефератом є: аналіз, порівняння, узагальнення (самостійні висновки).

Студент повинен уміти працювати з літературою, починаючи від її пошуку та закінчуючи оформленням списку використаних джерел.

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Українські студії: Культура усного і писемного мовлення (українська)» оцінюється за наступними параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; креативно підходить до виконання завдання; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 балів – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконане в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стильові помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою

науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконане не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдання для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балів – більшу частину самостійного завдання не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами написання рефератів та підготовки презентацій; майже відсутні творчі та комунікативні вміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за дві ***модульні контрольні роботи*** (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному форматі в середині та/або в кінці вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт
(10 балів за виконані тестові завдання + 15 балів за виконане творче завдання)

21-25 балів– завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює, оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо; креативно підходить до виконання завдань; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання есе, резюме, автобіографії, листів та підготовки презентацій тощо; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Українські студії: Українська мова в сучасному комунікативному просторі» здійснюється у формі *екзамену*.

Умови допуску: студент не має заборгованостей із самостійних семестрових завдань та модульних контрольних робіт, виступав на практичних заняттях; набрав не менше 36 балів.

Форма проведення екзамену – письмова.

Критерії оцінювання:

Екзаменаційний білет містить 40 тестових завдань:

– 13 питань зі змістового модуля «Історичні студії»;

– 14 питань зі змістового модуля «Українська мова в сучасному комунікативному просторі»;

– 13 питань зі змістового модуля «Права людини громадянина України».

Відповідь на кожне завдання оцінюється 1 балом.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю (для самоперевірки знань)

1. Найважливіші відомості з історії походження та розвитку української мови: початок становлення (VI ст. н.е.); формування фонетичної системи (XII – перша половина XIII ст.); розвиток фонетичної і граматичної систем (до середини XVI ст.). Суть етнополітичних концепцій походження українського народу і його мови: автохтонна концепція, «єдинороська концепція», концепція «спільної колиски». Основні постулати концепції походження української мови.
2. Літературно-писемна двомовність XIV – XVIII ст.: слов'яноруська мова, староукраїнська («проста мова»). Формування та джерела розвитку національної мови.
3. Місце української мови на карті мов світу. Типологічні особливості української мови на фонетичному, морфологічному та синтаксичному рівнях.
4. Українська мова в міжкультурному діалозі.
5. Закономірності функціювання мови в різних сферах її суспільного життя. Універсальність поняття «стиль».
6. Культура мовлення та «стиль мовлення». Вплив стилю й жанру на формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця.
7. Принципи, історія і критерії класифікації та жанрової диференціації стилів. Характеристика функційних стилів української літературної мови.
8. Засоби творення стильової доречності. Різновиди стилістично виправданого слововживання: стильова, контекстуальна, ситуативна та особистісно-психологічна.
9. Взаємодія стилів, підстилів і їх цілісність.
10. Співвідношення національного та інтернаціонального у стилістиці національної мови.
11. Особливості усного спілкування у фаховій діяльності. Загальні вимоги, що визначають рівень культури усного ділового мовлення.
12. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування: за способом взаємодії між комунікантами, за кількістю учасників, з урахуванням каналів комунікації, залежно від змісту повідомлення.
13. Жанри усного мовлення (співбесіда, розмова телефоном, доповідь, репортаж, захист наукового проєкту). Дискусійний діалог, репліки, суперечка/конфлікт, аргументація мовлення оратора. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з працедавцем.
14. Етикет телефонної розмови.
15. Мистецтво публічного виступу. Жанри публічного виступу. Закони ефективного спілкування. Умови успішного публічного виступу. Способи виголошення промови. Мистецтво формулювати запитання та отримувати змістовні відповіді.
16. Динаміка і статика в корпусі уснорозмовної лексики професійного спілкування. Чинники екстралінгвальні та інтралінгвальні як фактори

поповнення розмовного вокабуляра. Розмовні одиниці соціолінгвального сектору.

17. Мовна економія. Мовні смаки, їх вплив на сферу спілкування комунікантів. Неолексеми професійного мовлення. Причини входження неологізмів у професійне мовлення. Оказіоналізми мови медіа та реклами.

18. Вплив мови професійного спілкування, медіа та реклами на формування мовного простору спільноти. Взаємодія прескриптивної та дескриптивної норм, співіснування заблокованих мовною нормою лексичних одиниць у практиці усного спілкування.

19. Поняття засобів логіко-емоційної виразності. Інтонація як мовне явище, її сутність і вивчення. Мовні такти – основна ланка органічного зв'язку складників виразності і системостворюючих відношень між ними. Паузи, їх роль і значення в мовленні. Логічний наголос. Функційні особливості логічного наголосу. Мелодика мовлення, її значення для вираження змісту фрази. Темп мовлення, його значення в словесній діяльності. Позамовні засоби виразності.

20. Сучасна українська орфоепія. Орфоепічні норми, їхнє значення. Причини порушення орфоепічних норм. Типи орфоепічних помилок.

21. Основні норми літературної вимови голосних і приголосних звуків в сучасній українській літературній мові.

22. Вимова слів іншомовного походження.

23. Основні закони милозвучності української мови.

24. Норми щодо наголошування слів. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.

25. Орфоепічні словники. Специфіка і структура мовленнєвого впливу. Маніпулятивні технології: способи розпізнання та протистояння. Мова як наскрізна сугестивна система. Лінгвістичні рівні впливу. Екстралінгвальні чинники впливу. Сугестогенні дискурси.

26. Офіційне та приватне спілкування крізь призми маніпулятивних технологій. Маніпулятивні техніки та протистояння маніпуляціям у спілкуванні. Алгоритми мовного протистояння маніпулятивним впливам.

27. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в інтернеті.

28. Захист від маніпулятивного впливу. Техніки протистояння маніпулюванням.

29. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет.

30. Комунікативний кодекс (етнічні, етнолінгвістичні та соціолінгвістичні параметри).

31. Структура мовного етикету. Стандартні етикетні ситуації. Етикетна формула.

32. Особливості українського мовленнєвого етикету. Український комплімент.

33. Мовний етикет у професійному спілкуванні. Правила. Вимоги.

34. Мовний етикет академічного навчального середовища.

35. Гендерні характеристики комунікативної поведінки.

36. Гендерні стереотипи і гендерна чутливість комунікації.

37. Реалізація стратегії фемінізації в українській мові. Фемінітиви в українській мові XXI ст. Відображення фемінізації в офіційно-діловій сфері. Лінгвокультурологійна оцінка найменувань жінок.

38. Вікові особливості комунікативних властивостей особистості (у різні періоди розвитку). Молодіжний сленг. Студентський жаргон.

39. Мовна норма. Правильність, досконаліть, зразковість як характеристики, що визначають нормативну літературну мову, високу культуру мови фахівця.

40. Система норм писемного мовлення: лексико-фразеологічні, морфологічні, синтаксичні, графічні, орфографічні, пунктуаційні, стильові. Причини порушення мовних норм.

42. Формування мовних норм у процесі стильового розгалуження мови.

43. Варіантність мовної норми.

44. Особливості фіксації мовних норм у правописі, словниках, довідниках, підручниках та посібниках з української мови.

45. Принципи українського правопису.

46. Основні зміни до нової редакції правопису.

47. Найважливіші правописні норми сучасної української літературної мови. Ненаголошені ***е***, ***и***, ***о*** в сучасній українській літературній мові. Правила вживання м'якого знака та апострофа в сучасній українській мові. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.

48. Правопис слів іншомовного походження. Подвоєння та подовження приголосних. Правила вживання великої літери у власних назвах.

49. Написання слів разом, окремо і з дефісом. Правопис ***не***, ***ні*** з різними частинами мови.

50. Орфографічні словники.

51. Точність наукового мовлення. Особливості вживання термінів.

52. Художня точність. Унормоване слововживання. Оказіоналізми в художньому мовленні. Причини порушення семантичної точності мовлення: вживання слів у значенні, невластивому для літературної мови; невміння користуватися синонімами, паронімами, термінами, багатозначними словами й омонімами; міжмовна лексико-семантична інтерференція в умовах білінгвізму; порушення норм лексичної, граматичної та стильової сполучуваності; мовна надмірність; мовна недостатність.

53. Поняття фразеологічної норми. Найпоширеніші типи порушення фразеологічної точності: дослівний переклад іншомовних висловів або фраз, які в українській мові мають свої відповідники; незнання точного значення фразеологізму, його експресивно-стильових особливостей, сфери вживання; трансформація складу фразеологізму, розширення фразеологізму; спотворення складу фразеологічної одиниці через підміну слів.

54. Словотвірні норми. Граматична правильність українського мовлення. Нормативність творення відонімних дериватів. Прізвища, імена та імена по батькові: закономірності творення та особливості відмінювання.

55. Нормативність уживання граматичних форм самостійних частин мови.

56. Синонімія та омонімія відмінкових та прийменниково-відмінкових форм.

57. Порушення норм у вживанні службових частин мови.

58. Синтаксичні аспекти письмового мовлення. Синтаксичні засоби економії в письмовому мовленні.

59. Порядок слів у реченні. Синтаксична норма в словосполученні. Керування та узгодження між компонентами речення. Координація головних членів речення.

60. Формальна і семантична ускладненість речення. Поняття про однорідні члени речення. Способи вираження однорідності. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Пунктуація у реченнях з однорідними членами. Вставні та вставлені конструкції. Відокремлення означень (узгоджених і неузгоджених), відокремлення прикладок, обставин, додатків. Пунктуація при відокремлених членах речення.

61. Розділові знаки у складносурядному та складнопідрядному реченнях. Залежність постановки розділових знаків у безсполучникових складних реченнях від змістових відношень, які встановлюються між предикативними частинами. Кома, крапка з комою, тире і двокрапка у безсполучникових складних реченнях.

62. Пряма та непряма мова. Розділові знаки при прямій / непрямій мові.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	***Оцінка за стобальною шкалою***	***Значення оцінки***
A	90-100 балів	***Відмінно*** – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	***Дуже добре*** – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	***Добре*** – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	***Задовільно*** – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	***Достатньо*** – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	***Незадовільно з можливістю повторного складання*** – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання, за умови належного самостійного доопрацювання.

F	1-34 балів	***Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу*** – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична картка дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА БЛОКУ ДИСЦИПЛІНИ

«Українські студії: Українська мова в сучасному комунікативному просторі»

Лекції – 8 год., практичні заняття – 34 год.,

самостійна робота – 32 год., семестровий контроль – 10 год., МК – 6 год., іспит

Модулі	**Змістовий модуль І.**	**Змістовий модуль ІІ.**	**Змістовий модуль ІІІ.**	
Назва модуля	**Динаміка національної мови**	**Культура усного мовлення як чинник творення лінгвального простору**	**Культура писемного мовлення як чинник творення лінгвального простору**	
Кількість балів за модуль	**85 балів**	**96 балів**	**130 балів**	
Загальна кількість балів	**311 /60 = 5,18**			
Теми лекцій	**Лекція 1.** Мовне законодавство та проблеми мовної політики в Україні (**1 б.)**	**Лекція 2.** Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації. **(1 б.)**	**Лекція 3.** Український правопис у контексті мовних інновацій (**1 б.)**	**Лекція 4.** Культура письмового ділового спілкування. Типи документів, мовні особливості оформлення документів. (**1 б.)**

Теми практичних занять	Практичне заняття 1. Мова і мовлення. Динаміка національної мови і форми її вияву. (10б + 1б.)	Практичне заняття 2. Генеалогія української мови. (10б	Практичне заняття 3. Функціонально-стилістична диференціація української мови (10б + 1б.)	Практичне заняття 4. Мова і культура. Мовний етикет українців (10б + 1б.)	Практичне заняття 5. Культура усного фахового спілкува	Практичне заняття 6. Риторичний аспект культури мовлення. Публічний виступ. Невербальні складники комунікації. (10б + 1б.)	Практичне заняття 7. Технології комунікативного в	Практичне заняття 8. Гендерні та вікові аспекти спіл	Практичне заняття 9. Орфоепічна та акцентуаційна грамотність як складник мовленнєвої культури фахівця (10б + 1б.	Практичне заняття 10. Мовна норма: динаміка і проблеми кодифікації (10б + 1б.)	Практичне заняття 11. Український правопис у контексті мовних інновацій (10б + 1б.)	Практичне заняття 10. Українська прав опису контек	Практичне заняття 12. Лексична та фразеологічна пра	Практичне заняття 13. Граматична парадигма в комунікативному просторі (10б + 1б.)	Практичне заняття 14. Синтаксичні аспекти культури мовлення. Пунктуаційна норма (10б + 1б	Практичне заняття 15. Культура письмового ділового спілкування. Типи документів, мовні особливості оформлення документів. (10б + 1б.)	Практичне заняття 16. Культура усного і письмового спілкування в освітньому середовищі. Особливості оформлення текстів науково-навчальних жанрів. (10б + 1б.)	Практичне заняття 17. Особливості інтернет-комунікації. Мова інтернету. (10б + 1б.)

		+1б.)			ння(10б+1б.)		у(10б+1б.)	кування(10б+1б.)	)			стімовнихінновацій(10б+1б.)	вильністьмовлення(10б+1б.)		.)			
Самостійна робота	**15**				**15 балів**					**15 балів**								
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 **(25 балів)**				Модульна контрольна робота 2 **(25 балів)**					Модульна контрольна робота 3 **(25 балів)**								
Підсумковий контроль	**Екзамен (40 б.)**																	

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові):

1. Берегова Г., Предместніков О. Культура мовлення в системі професійної підготовки молоді: монографія. Херсон: Олді, 2021. 272 с.
2. Гайович Г. Українська мова: офіційно-діловий та науковий стилі: навчальний посібник. Київ: ІДУ НД ЦЗ, 2024. 228 с.
3. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ: КММ, 2019. 208 с.
4. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т., Мельничук Т., Чуприк Н., Анохіна Л. Етика ділового спілкування: посібник. Харків: Центр навчальної літератури, 2021. 344 с.
5. Доброскок І., Овсієнко Л. Основи професійної комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «ФОП Домбровська Я.М.», 2017. 446 с.
6. Плотницька І. Ділова українська мова: навчальний посібник. Харків: Центр навчальної літератури, 2022. 260 с.
7. Український правопис / ред. Є. Мазніченко, В. Македон, С. Шарабанова, І. Яловнича. Київ: Наукова думка, 2019. 391 с.

Додаткові:

1. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 207 с.
2. Бибик С. Літературна мова в культурі повсякдення: монографія. Ніжин, 2013. 598 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Видайчук, Т. Л., Видайчук, К. В. Маніпулятивні тактики в заголовках сучасних українських інтернет-видань. Філологічні студії: збірник наукових праць, 2021 (17), 21-29
5. Вінтонів М., Бойко М., Горохова Т. Фемінітиви в сучасному українськомовному середовищі (за результатами соціолінгвістичного дослідження). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. (63), 2023. с. 14-19. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48504/
6. Горохова Т.О., Бойко М.І. Динаміка мовної ситуації в закладах дошкільної освіти міста Києва у воєнний період 2022–2024 років. Актуальні питання гуманітарних наук (84). 2025. с. 209-213. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/51672/
7. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана: довідник. Харків: Основа, 2021. 128 с.
8. Доброскок І., Овсієнко Л. Організація сучасної ділової комунікації: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2015. 446 с.
9. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / авт. кол.: Т. Гриценко, С. Грищенко, Т. Іщенко та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.

10. Етика ділового спілкування: навчальний посібник / авт. кол.: Т. Чмут, Г. Чайка, М. Лукашевич та ін. Київ: МАУП, 2003. – 208 с.
11. Єрмоленко С., Бибик С., Коць Т., Сюта Г., Чемеркін С. Літературна норма і мовна практика: монографія. Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
12. Заєць В. Г., Мириївська Ю. М., Кірюшина К. К. Англіцизми в текстах реклами міста Києва. *Сучасні дослідження з іноземної філології.* 2024. (2(26)). С. 42-50.
13. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за ред. Н. Бабич. Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. 496 с.
14. Когут О. Основи ораторського мистецтва: практикум. Тернопіль: Астон, 2005. 296 с.
15. Корж А. Українська мова професійного спрямування: навчальний посібник. Київ: Правова єдність, 2009. 293 с.
16. Косенко Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2011. 281 с.
17. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник. Київ: Каравела, 2008. 352 с.
18. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. 360 с.
19. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.
20. Мацько Л., Сидоренко О., Мацько О. Стилістика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2003. 462 с.
21. Михайлюк В. Українська мова професійного спілкування: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2005. 496 с.
22. Непийвода Н. Проект програми з основ професійної мовної підготовки // *Вісник Сумського державного університету*. 2004. № 1 (60). С. 13–18.
23. Палеха Ю. Етика ділових відносин: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
24. Підгурська В., Голубовська І. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 192 с.
25. Полюга Л. Словник синонімів української мови. Київ: Довіра, 2006. 477 с.
26. Рудницький Я. Як говорити по-літературному. Харків: Центр учбової літератури, 2022. 200 с.
27. Русаченко Н. П. До питання формування лінгвоетикету українців. *XXVIII Міжнародна науково-практична конференція «Science and practice, actual problems, innovations.* Мілан, 2022. С.210-215.
28. Сагач Г. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навчальний посібник. Київ: Зоря, 2003. 255 с.
29. Семеног О. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 216 с.
30. Стахів М. Український комунікативний етикет: навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2008. 245 с.

31. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація: навчально-методичний посібник. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
32. Сучасний орфографічний словник української мови: 180 000 слів / уклад. В. Дубічинський, Н. Косенко. Харків: Школа, 2009. 1024 с.
33. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989. 293 с.
34. Українська мова: енциклопедія / ред.: В. Русанівський, О. Тараненко, М. Зяблюк. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
35. Український правопис / НАУ, Інститут мовознавства імені О.О. Потебні, Інститут української мови. Київ: Наукова думка, 2019. 264 с.
36. Хміль Ф. Ділове спілкування: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 280 с.
37. Шевчук С. Українське ділове мовлення: навчальний посібник. Київ: Видавництво «Алерта», 2011. 306 с.
38. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2010. 696 с.
39. Ющук І. Мова наша українська. Київ: Видавничий центр «Просвіта», 2001. 315 с.
40. Arel Dominique. How Ukraine has become more Ukrainian. Chair of Ukrainian Studies, University of Ottawa, Ottawa, Canada, 2018. URL: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1060586X.2018.1445460?journalCode=rpsa20
41. Clella Jaffe. Public Speaking: Concepts and Skills for a Diverse Society. George Fox University. Eight Edition. 2015 URL: books.google.com
42. M.Moser. Die Geschichte der ukrainischen Schriftsprache in Galizien im mitteleuropäischen Kontext, in: Comparative Cultural Studies on Central Europe, red.: I. Pospíšil, Brno 2004.

9. Додаткові ресурси

1. Українська мова: Енциклопедія. URL: http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm
2. Український правопис (2019). URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019
3. Центр культури української мови. URL: https://centrkum.blogspot.com/
4. ЕНК дисципліни: https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=24362

Довідкова література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. 1440 с.
2. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. Київ: Вид. центр “Просвіта”, 2000. 128 с.
3. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. Київ: Либідь, 1995. 192 с.

4. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. Київ: Вища школа, 1995. 319 с.
5. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 1996. 223с.
6. Довідник з культури мови/за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Вища школа, 2005. 400 с.
7. Дорошенко М. Словник ділової мови. Термінологія та фразеологія [Текст] / М. Дорошенко, М. Станіславський, В. Страшкевич ; [підгот.: Р. В. Воронезький, О. Л. Мумінова] ; НАН України, Ін-т мовознавства ім. Р. Р. Потебні, Ін-т укр. мови. Репр. вид. 1930 р. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2018. 248 с.
8. Екологія українського слова: практичний словничок-довідник / М. П. Білоус, О. А. Сербенська ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. 2-ге вид., виправ. і доп. Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 88 с.
9. Етимологічний словник української мови у семи томах. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Гол. редактор О. С. Мельничук. Київ: Наукова думка, 1982-2006.
10. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів /за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
11. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. К.: Кобза, 1993. 472 с.
12. Новий український правопис. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 282с.
13. Орфоепічний словник / уклад. М. І. Погрібний. Київ: Рад. школа, 1984. 629 с.
14. Повний словник антонімів української мови / Калашник В. С., Колоїз Ж. В.; Словник фразеологічних антонімів української мови / Л. М. Полюга. Київ: Довіра, 2006. 859 с.
15. Полюга Л. М. Словник українських морфем. К.: Довіра, 2009. 554с.
16. Словник епітетів української мови / С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; За ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Довіра, 1998. 431 с.
17. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
18. Словник паронімів української мови / уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. Київ: Радянська школа, 1986. 221с.
19. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. Київ: Наук. думка, 1999 – 2000.
20. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т. М. Кондратюк. Харків : Фоліо, 2006. 350с.
21. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. К.: Знання, 2004. 367 с.
22. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. Київ: Критика, 2005. 494с
23. Сучасний словник іншомовних слів / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2006. 789с.